

УДК 378.147:355.23:796.011.3:159.944
DOI: 10.31499/2307-4906.1.2026.357002

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ВВНЗ ДО КОРЕКЦІЇ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сергій Мордвінов, аспірант, полковник, Житомирський державний університет імені Івана Франка.

ORCID: 0000-0002-0451-9868

E-mail: ovbondarenko27@ukr.net

Мета роботи полягає у наданні ґрунтовної характеристики моделі підготовки випускників вищих військових навчальних закладів до корекції психофізичного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням засобами інноваційних технологій. Використані методи аналізу та узагальнення інформаційних джерел, метод моделювання. Окреслені компоненти (цільовий; змістовий; операційно-діяльнісний; результативно-рефлексивний) структурно інтегровані у модель і характеризуються власним змістовим та функціональним наповненням; охарактеризовані підходи, форми та методи завдяки яким здійснюється професійна підготовка випускників ВВНЗ до корекції фізичного та психологічного станів після виконання завдань за призначенням із використанням інноваційних технологій.

Ключові слова: професійна підготовка; ВВНЗ; військовослужбовці; модель; воєнний стан; здоров'язбереження; психологічний та фізичний стани; корекція; відновлення.

A MODEL FOR TRAINING GRADUATES OF MILITARY ACADEMIES TO CORRECT THE PSYCHOPHYSICAL CONDITION OF MILITARY PERSONNEL FOLLOWING THE COMPLETION OF ASSIGNMENTS USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Serhiy Mordvinov, PhD student, Colonel, Ivan Franko State University of Zhytomyr.

ORCID: 0000-0002-0451-9868

E-mail: ovbondarenko27@ukr.net

The aim is to provide a comprehensive description of a model for training graduates of military higher education institutions to correct the psychophysical condition of military personnel following the completion of assigned tasks using innovative technologies. The methods employed include the analysis and synthesis of information sources, and modelling. The components (objective; content-related; operational-activity-based; outcome-reflective) are structurally integrated into the model and characterised by their own content and functional scope; the approaches, forms and methods through which the professional training of military academy graduates for the correction of the physical and psychological conditions of military personnel following the completion of assigned tasks using innovative technologies are described. The proposed model reflects the logic of the phased development of military academy graduates' readiness to correct the psychophysical condition of military personnel following the completion of assigned tasks, and ensures the integrity of professional training for the

specified type of activity, the systematic nature of the educational process, and the interconnection between the content of disciplines, the methods of their delivery, the criteria for assessing the effectiveness of the relevant type of training, and the enhancement of the practical relevance of graduates' training as a whole, ensuring their ability to apply innovative correction methods in real-life professional settings.

Keywords: professional training; military higher education institutions; military personnel; model; martial law; health preservation; mental and physical condition; correction; recovery.

Підготовка військових фахівців до корекції психофізичного стану особового складу є однією з ключових складових сучасної професійної підготовки, що забезпечує ефективне виконання завдань у складних і екстремальних умовах. У межах порушеної проблематики одним із ключових напрямів експериментальної роботи стало обґрунтування та розроблення практико орієнтованої складової підготовки майбутніх офіцерів до діяльності з відновлення психофізичного потенціалу особового складу, що передбачало оволодіння ними відповідними формами, методами, технологіями її реалізації у військовому закладі вищої освіти. Узгодження питань модернізації спеціальної військової підготовки та проблеми психофізичної корекції, що розробляється у контексті актуалізованої проблеми, забезпечується застосуванням спеціального підходу – *педагогічного моделювання*.

У широкому розумінні моделювання постає однією з провідних категорій теорії пізнання та фактично універсальним науково обґрунтованим методом дослідження систем і процесів різної природи, що застосовується у багатьох сферах людської діяльності. У довідкових джерелах моделювання визначається як метод пізнання та перетворення дійсності. Його активний розвиток у межах наукового знання зумовив появу нових типів моделей і суттєво розширив функціональні можливості застосування. У сучасних умовах моделювання є активно використовується й у науково-педагогічних дослідженнях (В. Гриньова, О. Дубасенюк, Н. Ничкало, О. Савченко, С. Сисоєва, В. Чернілевський та ін.) [4; 5; 8; 16].

Педагогічне моделювання, на думку Л. Вішнікіної [4], передбачає дослідження та відтворення складної багатофакторної структури педагогічних явищ в спрощеному вигляді за допомогою «штучно створеного зразка або спеціальної знаково-символічної форми», безпосереднє вивчення якої дозволяє отримати нові знання про об'єкт дослідження. Д. Чернілевський [8], досліджуючи проблему моделювання професійної діяльності, підкреслює, що його основне завдання полягає у визначенні відповідності між вимогами до підготовки та реальною структурою професійних знань і навичок, що узгоджуються з принципами дидактичного моделювання. Педагогічне моделювання у межах підготовки майбутніх військових фахівців застосовується за таких умов для планування та організації навчального процесу, оптимізації структури змісту дисциплін, побудови ефективних технологій професійної підготовки та управління освітнім процесом. Адаптуючи висновки В. Томашевського [4] до проблеми дослідження, важливо наголосити – використання моделювання як методологічного принципу для модернізації професійної підготовки майбутніх офіцерів дозволяє ідеально відтворити її як систему, визначити напрями управлінської діяльності у вищому військовому навчальному закладі (далі – ВВНЗ), прогнозувати можливі проблеми та адекватні рішення в умовах розв'язання поставлених завдань. У зазначеному контексті завдяки сучасному педагогічному моделюванню військові

навчальні заклади отримують можливість підвищити ефективність підготовки випускників, забезпечити формування професійної готовності до корекції психофізичного стану особового складу та інтегрувати інноваційні технології у практичну підготовку майбутніх фахівців.

За О. Сущенком [15], моделювання включає в себе зміст термінів «імітація» (лат. *imitatio*) – наслідування когось або чогось, та «модель» (лат. *modulus*), яка являє собою відтворення предмета у збільшеному або зменшеному масштабі, а також опис явищ чи процесів у природі або суспільстві. Відповідно результатом педагогічного моделювання виступає модель.

Сучасні науковці трактують модель як *знакову систему*, що забезпечує аналітичне відтворення процесу, дозволяючи комплексно дослідити його структуру та функціонування, зберігаючи цілісність на всіх етапах аналізу; *систему об'єктів* або *знакових позначень*, яка відтворює ключові властивості оригінальної системи; *абстрактне представлення теорії та її операціоналізацію*, що може бути перевірена емпірично.

У площині аналізу вона виступає *інформаційним образом* реального об'єкта, що відтворює його з певним ступенем точності у формі, відмінній від оригіналу, та слугує методологічною ланкою між теоретичними положеннями й їх емпіричною перевіркою в педагогічній практиці. Головною вимогою до моделі є адекватність, тобто її відповідність реальним властивостям об'єкта та суттєвим характеристикам досліджуваної системи. Педагогічний зміст моделі полягає у визначенні актуальних та перспективних завдань професійного навчання, науковому обґрунтуванні умов досягнення очікуваних результатів та інтеграції інноваційних технологій у навчальний процес. З огляду на зазначене вище, наступним завданням наукового пошуку є *розроблення* цілісної організаційно-педагогічної *моделі* підготовки випускників ВВНЗ, яка інтегрувала б теоретичну підготовку, практичні тренінги та інноваційні технології, орієнтовані на розвиток їх готовності до оперативного реагування на психофізіологічні зміни особового складу після виконання завдань за призначенням. Функціональне призначення запропонованої моделі полягає в упорядкуванні процесу формування готовності випускників ВВНЗ до результативного здійснення корекції психофізичного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням, а також у створенні науково обґрунтованого методичного забезпечення для організації та управління цим напрямом професійної підготовки.

О. Дубасенюк та А. Іванченко [4] визначають основні етапи реалізації процесу дидактичного моделювання: формулювання завдань, розробка моделі, її дослідження та перенесення результатів на оригінальний об'єкт. Зазначена методика спирається на системний підхід та, на думку авторів, забезпечує можливість виділення систем/системи і здійснення аналізу їхнього функціонування. Ключовою перевагою такого підходу науковці визначають збереження цілісності інформації та достовірності отриманих висновків. Водночас наголошують, що за допомогою дидактичної моделі неможливо відтворити всі існуючі та суттєві діалектичні взаємозв'язки й фактори реального об'єкта дослідження. Тому актуальним залишається питання здійснення регулярного моніторингу стану моделей і внесення до них обґрунтованих змін.

Метя статті полягає у наданні ґрунтовної характеристики моделі підготовки випускників ВВНЗ до корекції психофізичного стану військовослужбовців після

виконання завдань за призначенням засобами інноваційних технологій.

Розроблення авторської педагогічної моделі поклиалося на зміст та специфіку корекційної діяльності. Водночас було накопичено достатній обсяг теоретичних і практичних узагальнень щодо актуалізованої проблематики, здійснено відбір найбільш суттєвих характеристик і чинників, що впливають на ефективність корекційного процесу. Конструювання авторської моделі підготовки випускників ВВНЗ до корекції фізичного та психічного стану особового складу після виконання завдань за призначенням здійснювалася на основі аналізу: а) *кваліфікаційних характеристик випускників ВВНЗ*, визначених стандартами підготовки офіцерів; б) нормативних документів Міністерства оборони України щодо організації навчання, фізичної та психологічної підготовки; в) *навчальних планів та програм військових академій та інститутів*, що регламентують обсяг і зміст професійної підготовки.

За К. Гнезділовою та С. Касарум [2], *педагогічна модель* являє собою логічно впорядковану *систему елементів*, що включає цілі підготовки, зміст освітнього процесу, проектування педагогічних і технологічних компонентів навчання, організацію управління підготовкою та критерії оцінювання її ефективності. Модель цілісного педагогічного процесу, як підкреслює Г. Коджаспірова [5], передбачає інтеграцію навчально-методичного комплексу, що складається з низки *взаємопов'язаних компонентів*, які спільно формують цілісну системну структуру. До них, на думку автора, належать: мета підготовки спеціаліста, здобувачі, зміст навчання (виховання), дидактичні умови виконання завдань педагогічного процесу, викладачі, технічні засоби навчання та форми організації педагогічної діяльності. У цьому контексті, аналізуючи професійно-орієнтовані дидактичні моделі, різні автори виокремлюють низку взаємопов'язаних структурних блоків, які можна об'єднати у певні групи (табл. 1). Подане узагальнення – результат систематизації різних підходів до виділення структурних компонентів дидактичних моделей.

Таблиця 1

*Результати узагальнення структурних компонентів дидактичних моделей
[2; 7; 14; 15]*

№	Структурний блок дидактичної моделі	Альтернативні назви (варіації у працях авторів)
1	Ціле-мотиваційний	ціле-мотивуючий; мотиваційно-цільовий; цільовий (К. Гнезділова, С. Касарум [2]; О. Дубасенюк, А. Іванченко [4]; Н. Степанченко [14])
2	Змістовий	змістово-технологічний; формувально-процесуальний (О. Дубасенюк, А. Іванченко [4])
3	Діяльнісний	предметно-практичний; діяльнісний; творчо-пошуковий (Н. Степанченко [14]; О. Сущенко [15])
4	Особистісний	емоційно-ціннісний; емоційний; інтелектуальний (О. Дубасенюк, А. Іванченко [4]; Н. Степанченко [14])
5	Рефлексивний	оцінно-результативний; результативно-оцінювальний (О. Дубасенюк, А. Іванченко [4]; О. Сущенко [15])
6	Методологічний	не визначені (Д. Ланде, В. Фурашев [7]; Н. Степанченко [14]; О. Сущенко [15])
7	Інформаційний	не визначені (О. Дубасенюк, А. Іванченко [4]; Д. Ланде, В. Фурашев [7])

Це взаємозв'язок компонентів у цілісній системі дидактичного моделювання та визначається у межах дослідження як підґрунтя для виділення основних компонентів шуканої моделі. У результаті проведеної роботи, відповідно до мети та завдань дослідження, розроблено *модель підготовки випускників ВВНЗ до корекції фізичного та психічного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням, яку розглядаємо як системне, структурно впорядковане та науково обґрунтоване утворення, що інтегрує цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний, результативно-рефлексивний компоненти й забезпечує цілісність і результативність професійної підготовки у частині оволодіння здобувачами інноваційними технологіями корекції психофізичного стану особового складу в умовах підрозділу.*

Окреслені компоненти структурно інтегровані у модель і характеризуються власним змістовим та функціональним наповненням: 1) *цільовий* – визначає мету та завдання підготовки майбутніх офіцерів до здійснення корекції фізичного й психічного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням; 2) *змістовий* – охоплює систему теоретичної та практичної підготовки у ВВНЗ, що реалізується через обов'язкові, військові та вибіркові освітні компоненти та забезпечує оволодіння здобувачами системою знань з проблеми корекції психофізичного стану особового складу в умовах підрозділу; 3) *операційно-діяльнісний* – включає систему форм, методів, засобів і технологій, що забезпечують набуття практичних умінь і навичок здійснення корекції психофізичного стану особового складу безпосередньо у підрозділі; 4) *результативно-рефлексивний* – передбачає контроль і самоконтроль, оцінювання та самооцінювання рівня сформованості готовності випускників ВВНЗ до корекції фізичного та психічного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням (рис. 1).

Розкриємо зміст кожного складника моделі, що визначає організацію та зміст корекційної діяльності офіцерів у контексті забезпечення бойової готовності та стійкості особового складу безпосередньо у підрозділі. Системо-утворюючим елементом конструювання авторської моделі визначено *соціальне замовлення*, що зумовлює спрямованість вирішення дослідницької проблеми та відбиває характер професійних функцій майбутніх офіцерів, серед яких:

1. *Загальні професійні функції військовослужбовця*: а) *спеціальна (професійна)* – виконання функцій відповідно до своєї військової спеціальності та кваліфікаційного рівня; б) *тактико-оперативна* – забезпечення ефективного виконання бойових та службових завдань у різних умовах; в) *матеріально-технічна* – організація і контроль використання озброєння, матеріально-технічних засобів; г) *організаційно-управлінська* – планування і координація дій підлеглого складу для виконання службових завдань; д) *контрольно-оцінна функція* – моніторинг стану особового складу, оцінка ефективності виконання завдань.

2. *Функції, пов'язані з підготовкою особового складу*: а) *навчально-тренувальна* – підготовка підлеглого складу до виконання службових і бойових завдань через навчання, тренування та практичні заняття; б) *морально-психологічна* – підтримка морального стану особового складу, формування психологічної стійкості та дисципліни; в) *мотиваційна функція* – створення сприятливого морально-психологічного клімату, стимулювання саморозвитку та готовності до виконання завдань. *Соціальне замовлення* – проблема підготовки випускників ВВНЗ до корекції

психофізичного стану військовослужбовців визначається сучасними вимогами до забезпечення ефективності та безпеки виконання бойових і службових завдань. Суспільство і держава зацікавлені у тому, щоб особовий склад військових частин був не лише фізично підготовленим, але й психологічно стійким до впливу високих навантажень, стресових та екстремальних ситуацій, що передбачає наявність системи підготовки фахівців, здатних своєчасно оцінювати стан військовослужбовців, прогнозувати можливі психофізіологічні порушення та здійснювати ефективну корекцію їхнього стану. Завдяки реалізації цього підходу забезпечується підтримання боєздатності особового складу, зниження ризиків професійного вигорання та травматизації, формування умов для безпечного і результативного виконання завдань за призначенням.

Підготовка випускників ВВНЗ до виконання цих функцій відповідає стратегічним завданням держави у сфері оборони та соціальної безпеки, оскільки від рівня професійної готовності військових фахівців залежить ефективність конкретних підрозділів, загальна стабільність і захищеність суспільства. Відповідно **цільовий блок** у процесі побудови моделі поєднує соціальне замовлення держави – забезпечення бойової готовності та стійкості особового складу під час несення служби в екстремальних умовах; мету та завдання підготовки згідно актуалізованої проблеми (підвищення рівня готовності майбутніх офіцерів до корекції фізичного та психічного стану військовослужбовців) [2; 9; 10; 12; 17; 18].

У ході розробки авторської моделі спираємося на ієрархію цілей як механізм адаптації моделі до умов професійної діяльності військовослужбовців. Представлена модель реалізує процес цілеутворення на двох рівнях: *стратегічному* та *оперативному*.

На *стратегічному* рівні відбувається проектування соціального замовлення на площину професійної підготовки здобувачів ВВНЗ та визначення пріоритетів підготовки майбутніх офіцерів у сфері корекції фізичного та психічного стану підлеглих. Це зумовлює *переорієнтацію службових та навчально-тренувальних завдань професійної підготовки майбутніх офіцерів на вдосконалення їх готовності до корекції психофізичного стану особового складу безпосередньо у підрозділі*.

Рівень *оперативного* цілеутворення передбачає конкретизацію стратегічної мети. Оперативна мета визначає скерованість професійної підготовки здобувачів ВВНЗ на виокремлення підготовки до корекції конкретних освітніх заходів у практичній діяльності офіцерів. Реалізація оперативної мети представлена у моделі через конкретні дії та заходи підготовки здобувачів ВВНЗ – майбутніх офіцерів, спрямовані на розвиток професійних умінь і навичок, необхідних для корекційної діяльності в умовах бойової служби та екстремальних ситуацій. Отже, *стратегічна мета* полягає в модернізації професійної підготовки майбутніх офіцерів шляхом виділення та системного впровадження відновлювально-адаптаційного компоненту. Це забезпечує виконання соціального замовлення – підтримання боєздатності підрозділу за рахунок технічних засобів та шляхом збереження та розвитку людського потенціалу.

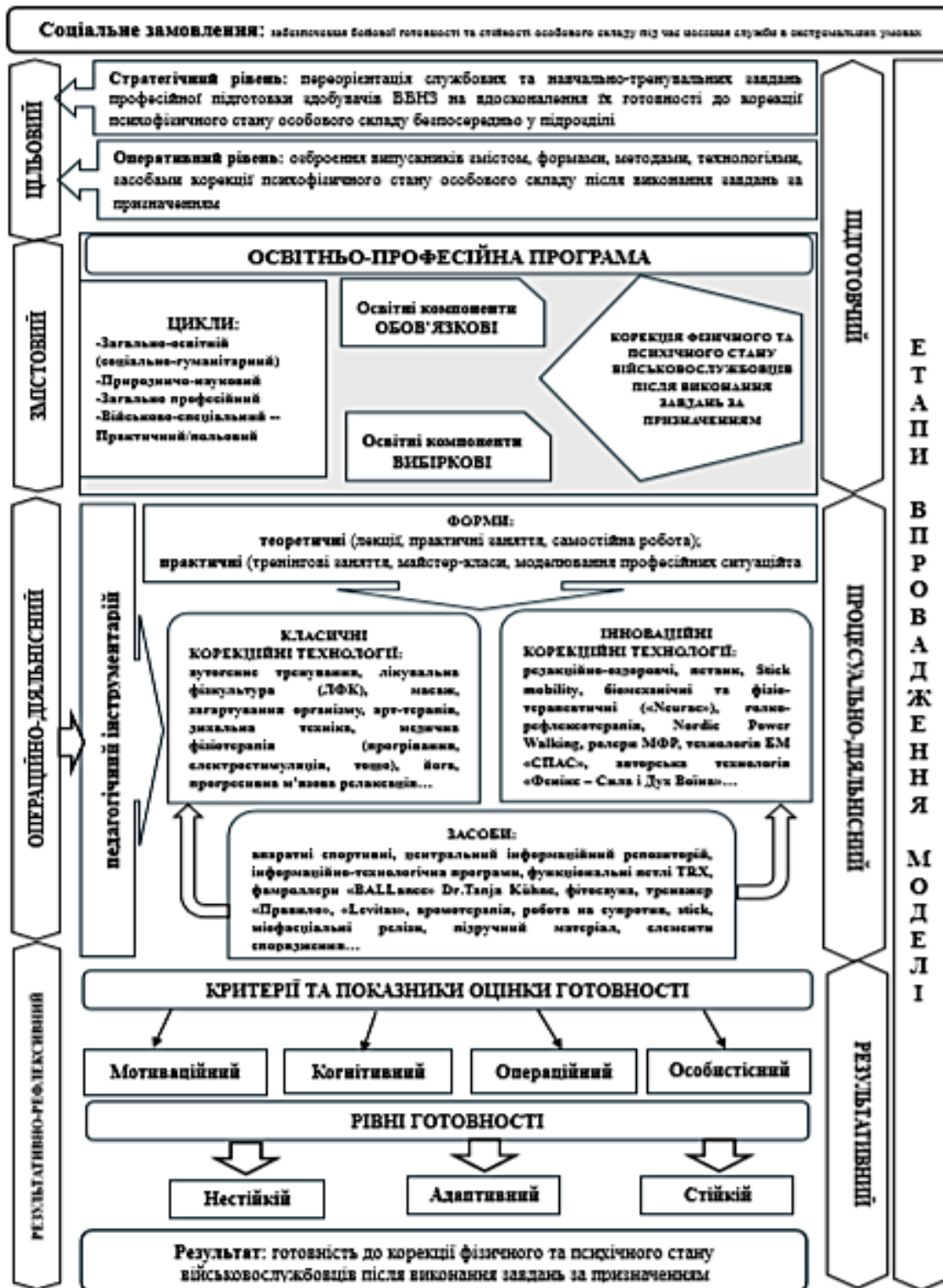

Рис. 1. Модель підготовки випускників ВВНЗ до корекції фізичного та психічного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням (розробка автора, 2025)

Оперативна мета регламентує конкретний напрям професійної підготовки здобувачів, спрямований на практичне опанування корекційним інструментарієм (форми, методи, засоби, технології, заходів корекційної діяльності), що застосовується в службовій діяльності офіцерів і включає оцінку фізичного та психічного стану підлеглих, організацію відновлювально-адаптаційних заходів, проведення тренінгів та вправ для підтримання стійкості особового складу, створення сприятливого морально-психологічного клімату у підрозділі.

Таблиця 2

Узгодження цілей та завдань моделі підготовки випускників ВВНЗ до корекції психофізичного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням [13]

Рівень цілепокладання	Група завдань	Зміст завдань
Стратегічний рівень (модернізація професійної підготовки, впровадження відновлювально-адаптаційного компоненту)	Концептуально-методологічні	Обґрунтування теоретичних засад відновлювально-адаптаційної діяльності; інтеграція педагогічних, психологічних та медико-біологічних підходів; визначення структури і місця відповідного компоненту в освітній програмі.
	Змістово-організаційні	Оновлення змісту навчальних дисциплін; розроблення навчально-методичного забезпечення; створення умов для системного впровадження корекційних технологій у професійну підготовку.
	Ціннісно-орієнтаційні	Формування розуміння збереження людського потенціалу як ресурсу боєздатності; спрямування підготовки на підтримання психофізичної стійкості особового складу.
Оперативний рівень (практичне опанування корекційного інструментарію)	Теоретико-прикладні	Формування знань про закономірності змін психофізичного стану; засвоєння нормативно-організаційних засад здійснення корекційних заходів.
	Діагностико-аналітичні	Формування вмінь оцінювати фізичний і психічний стан підлеглих; виявляти ознаки дезадаптації; приймати управлінські рішення на основі результатів діагностики.
	Організаційно-практичні	Формування вмінь планувати та реалізовувати відновлювально-адаптаційні заходи; оволодіння формами, методами, засобами і технологіями корекційної діяльності; набуття досвіду проведення тренінгів і вправ.
	Особистісно-рефлексивні	Розвиток навичок саморегуляції та професійної стійкості; забезпечення готовності до формування сприятливого морально-психологічного клімату у підрозділі.

Конкретизація цілей реалізується відповідно структурованій системою завдань (табл. 2). Цей розподіл відображає логічний перехід від системної модернізації підготовки (стратегічний рівень) до формування конкретної професійної готовності до корекційної діяльності (оперативний рівень). Невід'ємною складовою моделі підготовки майбутніх офіцерів до корекційної діяльності є **змістовий блок**, який забезпечує оволодіння ними системою знань, що визначають ефективність та якість відновлювальних заходів в умовах виконання службових і бойових завдань. Вважаємо, що на рівні загального теоретичного розуміння *зміст підготовки є сукупністю професійних знань, умінь, навичок, вимог до рівня професійної компетентності*

офіцера, що визначена нормативними документами [13; 18].

Зміст військової освіти визначається освітніми програмами, освітніми програмами курсів професійної військової освіти, навчальними планами, робочими програмами навчальних дисциплін, індивідуальним навчальним планом здобувача освіти, нормативно-правовими актами центральних органів виконавчої влади у сфері оборони, освіти і науки, наказами Головнокомандувача ЗСУ, Генерального штабу ЗСУ, органів військового управління, яким підпорядковані вищі військові навчальні заклади та відображається у відповідних навчальних та навчально-методичних матеріалах. При формуванні змісту професійної військової освіти додатково враховуються вимоги стандартів НАТО. Зміст професійної підготовки у ВВНЗ формується на основі системи взаємопов'язаних циклів навчальних дисциплін, що відображають логіку професійного становлення майбутнього офіцера та вимоги до результатів його службово-бойової діяльності. Саме структуризація підготовки за циклами забезпечує цілісність, наступність і поетапність формування професійної компетентності, визначає обсяг, зміст і послідовність засвоєння знань, умінь і навичок.

Загальноосвітній (соціально-гуманітарний) цикл закладає світоглядні, правові та морально-етичні основи професійної діяльності офіцера, формує його лідерські якості, комунікативну культуру, відповідальність і здатність до прийняття виважених управлінських рішень. Він визначає ціннісні орієнтири військової служби та забезпечує гуманістичну спрямованість управління підрозділом.

Природничо-науковий і загальнопрофесійний цикл створює фундаментальне підґрунтя підготовки, формуючи теоретичні знання та аналітичне мислення, необхідні для опанування військово-спеціальних дисциплін. Цей цикл забезпечує наукову обґрунтованість професійних дій та здатність офіцера до прогнозування й оцінювання обстановки.

Провідну роль у структурі змісту підготовки відіграє *професійно-орієнтований (військово-спеціальний) цикл*, який безпосередньо спрямований на формування спеціальних компетентностей відповідно до військової спеціальності – охоплює тактичну, вогневу, інженерну, управлінську, фізичну та психологічну підготовку, забезпечуючи готовність майбутнього офіцера до організації діяльності підрозділу, виконання бойових завдань.

Практичний (польовий, тренувальний) цикл інтегрує результати теоретичної підготовки та забезпечує їх реалізацію в умовах, наближених до реальної службової діяльності. Його значення полягає у формуванні стійких професійних умінь, здатності діяти в умовах невизначеності, підвищених фізичних і психічних навантажень. Отже, система циклів навчальних дисциплін виступає концептуальним підґрунтям формування змісту професійної підготовки у ВВНЗ, забезпечуючи логічну цілісність освітнього процесу, інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду та спрямованість підготовки на досягнення стратегічної мети – формування офіцера, здатного ефективно виконувати завдання за призначенням і забезпечувати боєздатність підрозділу. Водночас аналіз змісту конкретних навчальних дисциплін кожного з виділених циклів, проведений у контексті виявлення навчальних питань актуалізованої проблеми, засвідчує, що проблематика корекції фізичного та психічного стану військовослужбовців тією чи іншою мірою представлена в межах кожного з окреслених циклів.

Так, у рамках *соціально-гуманітарного циклу* (лідерство, військова педагогіка і психологія, військова етика, управління підрозділом, конфліктологія) розглядаються питання морально-психологічного забезпечення діяльності підрозділу, згуртованості колективу, профілактики дезадаптивних станів, формування стресостійкості та підтримання психологічного клімату.

У *природничо-науковому й загально-професійному циклах* (основи безпеки життєдіяльності, військова гігієна, основи медичних знань, фізіологія, біомеханіка, теорія та методика фізичного виховання) закладаються знання про функціональний стан організму, механізми втоми й відновлення, адаптаційні можливості людини, що становить теоретичну базу для здійснення корекційно-оздоровчих заходів.

У змісті освітніх компонент *професійно-орієнтованого (військово-спеціального) циклу* (тактика, управління підрозділом, бойова підготовка, психологія бойової діяльності, організація морально-психологічного забезпечення) висвітлюються аспекти підтримання боєздатності особового складу, профілактики бойового стресу, організації заходів відновлення після виконання завдань за призначенням.

Практичний (польовий) цикл через навчання, тренування, фізичну підготовку та стажування забезпечує формування прикладних умінь щодо регулювання фізичних навантажень, підтримання працездатності й психологічної стійкості в умовах, наближених до реальних. Отже, матеріал, пов'язаний із корекцією фізичного та психічного стану, імпліцитно інтегрований у зміст низки дисциплін різних циклів. Проте він має фрагментарний характер і не вибудовується в цілісну систему знань та вмінь, спрямовану саме на здійснення корекційної діяльності офіцера в підрозділі. Відсутність системного підходу, міждисциплінарної інтеграції та спеціально окресленого освітнього компонента знижує ефективність підготовки майбутніх офіцерів до реалізації відновлювально-адаптаційних заходів у практичній діяльності.

У цьому контексті постає об'єктивна потреба у впровадженні окремої дисципліни або інтегрованого освітнього модуля, спеціально спрямованого на формування компетентностей у сфері корекції фізичного та психічного стану військовослужбовців. Такий підхід забезпечить систематизацію знань, узгодженість теоретичної й практичної підготовки та підвищить рівень готовності офіцера до підтримання боєздатності підрозділу через збереження та розвиток людського потенціалу. У процесі формування готовності здобувачів ВВНЗ до корекції психофізичного стану особового складу після виконання завдань за призначенням особливе місце відводилося розробленій вибірковій освітній компоненті «Корекція фізичного та психічного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням», який розглядається нами як структурне ядро проаналізованих освітніх компонент.

Покликаючись на висновки Н. Степанченко [14] про основні етапи здійснення професійної підготовки, наголошуємо, що результативність підготовки майбутніх офіцерів до здійснення корекційної діяльності залежить від добору форм, методів і засобів навчання, важливою складовою розроблюваної моделі є *операційний блок*. Він спрямований на формування комплексу практичних умінь, що становлять основу готовності до корекції психофізичного стану особового складу. Зазначимо, що вміння й навички, які забезпечують ефективність виконання завдань у професійній діяльності офіцера, зокрема у сфері корекції психофізичного стану особового складу, з одного

боку, доцільно розглядати як здатність реалізовувати поставлені цілі щодо підтримання функціональної стійкості підлеглих у службових умовах, а з іншого – як цілеспрямовану динамічну систему усвідомлених дій. Така система ґрунтується на професійних знаннях про закономірності змін фізичного й психічного стану військовослужбовців, принципах і механізмах відновлювально-адаптаційного впливу, а також на розумінні організаційних і методичних засад здійснення корекційних заходів у підрозділі. А у ході спеціально організованої підготовки передбачає активізацію професійного потенціалу здобувачів освіти, опанування ними різноманітних способів і прийомів оцінювання функціонального стану військовослужбовців, планування і реалізації відновлювально-адаптаційних заходів, застосування ефективного корекційного інструментарію у службовій діяльності.

Зміст операційного компоненту передбачає впровадження відповідних організаційних форм підготовки (аудиторні заняття, практичні й тренінгові модулі, моделювання професійних ситуацій, польові заняття, самостійну роботу), які створюють умови для поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю. Особливе місце в структурі операційного компоненту посідає опанування традиційних та інноваційних корекційних технологій. До традиційних належать методи фізичного відновлення, психопрофілактичні заходи, елементи службової підготовки, спрямовані на підтримання функціональної стійкості. Інноваційний сегмент охоплює сучасні психотехнології саморегуляції, стрес-менеджменту, тренінги резильєнтності, інтерактивні методи формування групової згуртованості, технології моніторингу та оцінювання психофізичного стану, оздоровчі етно-технології. Отже, операційний компонент забезпечує технологічну реалізацію моделі, інтегруючи різні форми організації навчання і комплекс корекційних технологій, що уможливило формування дієвої професійної готовності майбутніх офіцерів до підтримання психофізичної стійкості особового складу.

У структурі розробленої моделі *результативний блок* передбачає оцінювання, аналіз та узагальнення досягнутих результатів підготовки майбутніх офіцерів до здійснення корекції психофізичного стану особового складу. Коригування освітнього процесу здійснюється з урахуванням визначених критеріїв і показників рівня сформованості готовності до відновлювально-адаптаційної діяльності.

Такий підхід забезпечує можливість об'єктивно оцінювати зміст і динаміку досягнутих результатів, прогнозувати подальший розвиток відповідного виду готовності, удосконалювати механізми підготовки до реалізації корекційних заходів, а також виявляти чинники, що ускладнюють реалізацію поставлених завдань. Це створює підґрунтя для цілеспрямованого аналізу ефективності професійної діяльності офіцера у сфері підтримання психофізичної стійкості підлеглих.

Узагальнюючи вище зазначене, наголосимо: запропонована модель відображає логіку поетапного формування готовності випускників ВВНЗ до корекції психофізичного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням та забезпечує цілісність професійної підготовки до окресленого виду діяльності, системність навчального процесу, взаємозв'язок між змістом дисциплін, методами їх реалізації, критеріями оцінки ефективності відповідного виду підготовки, підвищення практичної значущості підготовки випускників у цілому, забезпечивши їх здатність застосовувати інноваційні методи корекції в реальних умовах професійної діяльності.

Перспективи подальших розвідок у напрямі, що досліджується автор вбачає у впровадженні авторської технології корекції та відновлення фізичного та ментального стану військовослужбовців спецпідрозділів ЗСУ «Фенікс» в практичну діяльність військових підрозділів та в систему професійної підготовки випускників ВВНЗ в умовах сьогодення. Планується структурування отриманих нами теоретичних відомостей та оформленні їх у навчально-методичний матеріал, який може бути використаний під час висвітлення окремих освітніх компонентів навчальної дисципліни «Фізкультурно-спортивна реабілітація та адаптивний спорт», «Біомеханіка» та «Інноваційні технології у фізичному вихованні і спорті» (викладаються на базі НУОУ).

Конфлікт інтересів. Автор повідомляє про відсутність конфлікту інтересів.

Фінансування дослідження. Фінансування дослідження здійснювалось автором власним коштом.

Доступність даних. Дані дослідження можуть бути надані відповідним зацікавленим авторам за мотивованим запитом оскільки вони містять особисті дані військовослужбовців, що не дозволяє нам в умовах воєнного стану надавати їх в повному відкритому доступі.

Використання інструментів штучного інтелекту. Під час підготовки цієї роботи інструменти штучного інтелекту не застосовувалися.

Подяку автор висловлює колективам Національного університету оборони України та Військової академії (м. Одеса) за всебічну підтримку під час виконання завдань дослідження; науковому керівнику – О.В. Юденко; представникам підрозділів Сил спеціальних операцій, Головного управління розвідки Міністерства оборони України та Десантних штурмових військ, які брали участь в ході нашого дослідження, що дозволило нам завдяки їх технічним та практичним рекомендаціям сформуванню навчально-методичні матеріали (робочу програму вибіркової дисципліни, авторські тестові завдання, які дозволяють визначати рівень сформованості когнітивного структурного компоненту підготовки та навчально-методичний посібник «Підготовка випускників ВВНЗ до корекції та відновлення фізичного і психологічного станів військовослужбовців після виконання завдань за призначенням: теоретичні та методичні засади технології «Фенікс – Сила і Дух Воїна»» [12]), які впроваджені в освітній процес ВВНЗ в умовах сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волович В., Тарасенко В., Захарченко М. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. Укр. центр духов. культури, 1998. С. 339.
2. Гнезділова К., Касарум С. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. Черкаси : видав. Чабаненко Ю. А., 2011. С. 8.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 213 с.
4. Дубасенюк О., Іванченко А. Практикум з педагогіки : навч. посіб. Житомир : ЖДПУ, 2002. С. 40.
5. Коджаспірова Г. Структура цілісного педагогічного процесу. педагогіка. URL: https://stud.com.ua/46399/pedagogika/struktura_tsilisnogo_pedagogichnogo_protsetu (дата звернення: 25.01.2026).
6. Кремень В. Енциклопедія освіти. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 516.
7. Ланде Д., Фурашев В. Інформаційне та соціально-правове моделювання. Київ - Одеса : Фенікс, 2021. 276 с.
8. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. / Д. Чернілевський та ін. Вінниця : Ніланд-ЛТД, 2012.
9. Оленев Д., Юденко О., Звіт за науково-дослідною темою «Обґрунтування основ використання

- засобів фізкультурно-спортивної реабілітації військовослужбовців – осіб з інвалідністю та травмованих внаслідок бойової діяльності» шифр «Відновлення» (№ держреєстрації 0123U101112). Київ : Нац. ун-т оборони України, 2024. 485 с.
10. Мордвінов С., Юденко О. Інноваційна технологія «Фенікс»: показники фізичного та ментального станів військовослужбовців після виконання завдань за призначенням. *KELM. knowledge, education, law, management*. 2024. Т. 7, № 67. С. 12–24. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.7.3>.
 11. Панка В., Гаркавенко З. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і консультантів ПМПК. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106603/1/Інноваційні%20моделі%20підвищення.pdf> (дата звернення: 18.06. 2024).
 12. Підготовка випускників ВВНЗ до корекції та відновлення фізичного і психологічного станів військовослужбовців після виконання завдань за призначенням: теоретичні та методичні засади технології «Фенікс – Сила і Дух Воїна» : навч.-метод. посіб. / О. Юденко та ін. Івано-Франківськ : Сімфонія Форте, 2025. 220 с.
 13. «Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти» : Наказ М-ва оборони України № 120 (від 15.02. 2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0453-24#Text>.
 14. Степанченко Н. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2017. 42 с.
 15. Сущенко О. Теоретичні та методичні основи моделювання педагогічного процесу : навч.-метод. посіб. Луганськ : Вид-во ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2010. 216 с.
 16. Сьомін С., Ркезнікова О., Горбуліна В. Система підготовки кадрів для сил безпеки України: проблеми та перспективи розвитку. Аналітична доповідь. Київ, НІСД, 2016. 50 с.
 17. Юденко О. Інноваційні технології у фізичному вихованні та спорті. Київ : Вид-во НУОУ. 2024. 360 с.
 18. Юденко О., Оленев Д. та ін. Пропедевтика фізкультурно-спортивної реабілітації учасників бойових дій: теоретичні та методичні засади : навч. посіб. Київ : НУОУ, 2024. 256 с.

REFERENCES

1. Volovych, V., Tarasenko, V., Zakharchenko, M. (1998). *Sotsiologhiia: korotkyi entsyklopedychnyi slovnyk [Sociology: A Concise Encyclopaedic Dictionary]*. Ukr. tsentr dukhov. kultury [in Ukraine].
2. Hnezdilova, K., Kasarum, S. (2011). *Modeli ta modeliuvannia u profesiinii diialnosti vykladacha vyshchoi shkoly [Models and modelling in the professional practice of higher education lecturers]*. Cherkasy : vydav. Chabanenko Yu. A. [in Ukraine].
3. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]*. Kiiv : Lybid [in Ukraine].
4. Dubaseniuk, O., Ivanchenko, A. (2002). *Praktykum z pedahohiky [Practical Course in Pedagogy]*. Zhytomyr : ZhDPU [in Ukraine].
5. Kodzhaspirova, H. *Struktura tsilisnogo pedahohichnogo protsesu. pedahohika [The structure of the holistic educational process. Pedagogy]*. URL: https://stud.com.ua/46399/pedagogika/struktura_tsilisnogo_pedagogichnogo_protseu [in Ukraine].
6. Kremen, V. (2008). *Entsyklopediia osvity [Encyclopaedia of Education]*. Kyiv : Yurinkom Inter [in Ukraine].
7. Lande, D., Furashev, V. (2021). *Informatsiine ta sotsialno-pravove modeliuvannia [Information and Socio-Legal Modelling]*. Kyiv – Odesa : Feniks [in Ukraine].
8. *Metodolohiia naukovoï diialnosti [Research methodology] (2012)* / D. Chernilevskyi ta in. Vinnytsia : Niland-LTD, [in Ukraine].
9. Oleniev, D., Yudenko, O. (2024). *Zvit za naukovo-doslidnoiu temoiu «Obgruntuvannia osnov vykorystannia zasobiv fizkulturno-sportyvnoi reabilitatsii viiskovosluzhbovtsiv – osib z invalidnistiu ta travmovanykh vnaslidok boiovoi diialnosti» shyfr «Vidnovlennia» [Report on the research topic ‘Justification of the principles for the use of physical education and sports rehabilitation for military personnel – persons with disabilities and those injured as a result of combat operations’, code ‘Recovery’]*. (№ derzhreiestratsii 0123U101112). Kyiv : Nats. un-t obrony Ukrainy [in Ukraine].

10. Mordvinov, S., Yudenko, O. (2024). Innovatsiina tekhnolohiia «Feniks»: pokaznyky fizychnoho ta mentalnoho staniv viiskovosluzhbovtiv pislia vykonannia zavdan za pryznachenniam [The ‘Phoenix’ innovative technology: indicators of the physical and mental condition of military personnel following the completion of assigned tasks]. *KELM. knowledge, education, law, management*, 7(67), 12–24. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.7.3> [in Ukraine].
11. Panka, V., Harkavenko, Z. Innovatsiini modeli pidvyshchennia kvalifikatsii pratsivnykiv psykhologichnoi sluzhby i konsultantiv PMPK [Innovative models for the professional development of psychological service staff and PMPC counsellors]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106603/1/Innovatsiini%20modeli%20pidvyshchennia.pdf> [in Ukraine].
12. Pidhotovka vypuskniv VVNZ do korektsii ta vidnovlennia fizychnoho i psykhologichnoho staniv viiskovosluzhbovtiv pislia vykonannia zavdan za pryznachenniam: teoretychni ta metodychni zasady tekhnolohii «Feniks – Syl a i Dukh Voina» [Preparing Military Academy Graduates to Correct and Restore the Physical and Psychological Condition of Service Personnel Following the Completion of Assigned Tasks: Theoretical and Methodological Foundations of the ‘Phoenix – Strength and Spirit of the Warrior’ Programme: A Teaching and Methodological Guide]. (2025) / O. Yudenko etc. Ivano-Frankivsk : Simfoniia Forte [in Ukraine].
13. «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro osoblyvosti orhanizatsii osvithnoho protsesu u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh Ministerstva oborony Ukrainy, viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh zakladiv vyshchoi osvity, zakladakh fakhovoi peredvyshchoi viiskovoi osvity» [‘On the Approval of the Regulations on the Specific Features of the Organisation of the Educational Process in Higher Military Educational Institutions of the Ministry of Defence of Ukraine, Military Training Units of Higher Education Institutions, and Institutions of Pre-Higher Military Vocational Education’: Order of the Ministry of Defence of Ukraine]: Nakaz M-va oborony Ukrainy № 120 (vid 15.02.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0453-24#Text> [in Ukraine].
14. Stepanchenko, N. (2017). Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [The system of professional training for prospective physical education teachers in higher education institutions]: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsia [in Ukraine].
15. Sushchenko, O. (2010). Teoretychni ta metodychni osnovy modeliuvannia pedahohichnoho protsesu [Theoretical and Methodological Foundations of Modelling the Pedagogical Process]. Luhansk : Vyd-vo LNU im. Tarasa Shevchenka [in Ukraine].
16. Somin, S., Reznikova, O., Horbulina, V. (2016). Systema pidhotovky kadriv dlia syl bezpeky Ukrainy: problemy ta perspektyvy rozvytku. Analitychna dopovid [The Training System for Ukraine’s Security Forces: Challenges and Prospects for Development. Analytical Report]. Kyiv : NISD [in Ukraine].
17. Yudenko, O. (2024). Innovatsiini tekhnolohii u fizychnomu vykhovanni ta sporti. [Innovative Technologies in Physical Education and Sport]. Kyiv : Vyd-vo NUOU [in Ukraine].
18. Yudenko, O., Oleniev, D. etc. (2024). Propedevtyka fizkulturno-sportyvnoi reabilitatsii uchasnykiv boiovykh dii: teoretychni ta metodychni zasady [Introduction to Physical and Sports Rehabilitation for Combatants: Theoretical and Methodological Foundations]. Kyiv : NUOU [in Ukraine].

Стаття надійшла до редакції 18.03.2026 р.

Прийнята до друку 30.03.2026 р.

Опубліковано 01.04.2026 р.